

розширення принципу диспозитивності), які вимагають посилення гарантій надання кваліфікованої правової допомоги потерпілому для забезпечення ефективного використання правових можливостей потерпілою особою. На нашу думку, якщо у вищевказаних випадках потерпілий самостійно не залучить представника до кримінального провадження, слідчий, прокурор зобов'язані забезпечити його участь за рахунок держави.

Вважаємо за необхідним передбачити в КПК України порядок реалізації права потерпілого на правову допомогу за рахунок держави. Права потерпілого мати представника виникає після роз'яснення йому його процесуальних прав. Якщо потерпілий виявить бажання запросити представника, то слідчий, зобов'язаний надати йому можливість залучити представника самостійно. У тому разі, якщо потерпілий заявив клопотання про залучення представника, але за відсутністю коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно, то слідчий, прокурор виносить постанову, якою доручає відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення представництва потерпілого за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові час і місце для участі у кримінальному провадженні.

Отже, чинне кримінальне процесуальне законодавство України потребує реформування з метою забезпечення належного правового порядку залучення та участі представника потерпілого у кримінальному провадженні, яке у свою чергу виступає гарантією надання потерпілому своєчасної кваліфікованої правової допомоги.

ЛОДЖУК О. Т.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ

Реформування кримінального процесуального законодавства України обумовило необхідність здійснення порівняльного аналізу процесуальних норм, які зазнали суттєвих змін. Однією із таких є стадія перегляду судових рішень кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

У Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року (далі — КПК України), стадія перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами змінила свою назву на кримінальне провадження за нововиявленими обставинами; також розширило коло нововиявлених

обставин, змінено та деталізовано порядок ініціювання перегляду судових рішень.

Дана форма перегляду, є найважливішою гарантією реалізації права на справедливий суд, спрямована на забезпечення прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, дотримання законодавства під час здійснення судочинства, виявлення та виправлення судових помилок, що призводять до винесення незаконних, необгрунтованих і несправедливих судових рішень.

За змістом глави 34 КПК України рішення, що набули законної сили, можуть переглядатися за нововиявленими обставинами за заявою учасника судового провадження, а це фактично зменшило основну роль прокурора в цьому виді провадження. Учасник провадження може звернутися до суду протягом трьох місяців після того, як дізнався чи міг дізнатися про ці обставини. Така заява, подається до суду тієї інстанції, котрий першим допустив помилку в результаті незнання про існуючі обставини [2, с. 570]. Виходячи з вище сказаного, можна зробити висновки, що КПК обмежує можливий строк подачі заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами з метою дотримання юридичної визначеності та заради досягнення стабільності судових рішень. Оскільки у КПК не йдеться і про наслідків пропущення строку звернення про перегляд судового рішення за пововиявленими обставинами, то слід за аналогією керуватися правилами, які діють при перегляді судових рішень в апеляційному, касаційному провадженні і в провадженні за винятковими обставинами.

Реформування кримінального процесуального законодавства в частині, що стосується перегляду судового рішення кримінального провадження за нововиявленими обставинами, має також певні недоліди. Так чинний КПК України не визначає, на якому етапі буде проводитись розслідування нововиявлених обставин. Оскільки суд, до якого подано заяву про перегляд судового рішення за пововиявленими обставинами, не має можливостей для розслідування чи перевірки таких обставин, то було б доцільно передбачити процесуальний порядок встановлення нововиявлених обставин. Таким може бути судове доручення прокурору провести перевірку обставин, зазначених у заяві про перегляд судового рішення кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

Деяких країнах у положеннях закону вживають спеціальний термін «пові обставини» («повоз'явлені обставини») — обставини, що виникли після винесення судового рішення. Так, у Кримінально-процесуальному кодексі Російської Федерації передбачається одна процедура для перегляду судових рішень за новими обставинами та нововиявленими обставинами [3]. На відміну від нововиявлених обставин «новоз'явлені обставини» не вказують на наявність судової помилки. На момент ухвалення рішення воно було правосудним, але згодом

факти, що були покладені в його основу, змінилися, унеможливаючи виконання даного рішення в первісному вигляді.

З огляду на це, було б доцільно назву та зміст глави 34 КПК України доповнити вказівкою й на «новоз'явлені обставини».

У зв'язку з такою пропозицією важливе значення має розмежування пововиявлених та новоз'явлених обставин. Насамперед такі обставини відрізняються часом їх виконання. Нововиявлені обставини існують під час судового розгляду, а новоз'явлені — відкриваються вже після ухвалення судового рішення. Другим критерієм розмежування є зв'язок таких обставин з предметом доказування. Нововиявлені є складовими елементами, натомість новоз'явлені такого зв'язку не мають. Останні вказують на невідповідність порядку судового розгляду, матеріально-правових підстав судового рішення Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Ще однією відмінною ознакою пововиявлених та новоз'явлених обставин є спосіб їх встановлення. Якщо перші встановлюються судом загальної юрисдикції, а в окремих випадках — органом досудового розслідування, то другі засвідчуються Конституційним судом України та Європейським судом з прав людини [2, с. 198].

Варто зауважити, що прийняття судом рішення без урахування обставин, які суд не міг врахувати через те, що він не знав про їх існування, не є недоліком чи помилкою роботи суду, особливо з огляду на принцип диспозитивності, відповідно до якого слідчий суддя, суд у кримінальному провадженні вирішує лише ті питання, що винесені на його розгляд сторонами. Тому, вважаємо за доцільне доповнити закон положеннями про неможливість перегляду за нововиявленими обставинами деяких ухвал суду, наприклад таких, що не перешкоджають судовому провадженню.

Отже, сучасний стан дослідження проблеми, пов'язаної із прийняттям рішень у кримінальним провадженням за пововиявленими обставинами у вітчизняній науці кримінального процесу, не можливо вважати задовільним, адже ті основні зміни, що стосуються пововиявлених обставин є не до кінця продуманими та послідовними. Можливо детальніше вивчення та частішепрактичне застосування цих правил покаже слабкі місця у регулюванні цієї стадії кримінального процесу і це стане поштовхом для вдосконалення та внесення змін у КПК України.

Список використаних джерел

1. Бобечко Н. Р. Суть, завдання, значення та процесуальні особливості провадження за ново виявленими обставинами за КПК України / Н. Р. Бобечко; Юридичний науковий електронний журнал // 2015. – № 1 – С.196- 200
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / відп. ред. : С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х. : Оліссей, 2013. – 1104 с

3. Дроздов О. М. До проблеми нормативного визнання нормативного змісту підстав для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами / О. М. Дроздов // *Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (19 жовтня 2012 року)*. – Вип. 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asad.ua/blog/447.html>

МАКАРОВА А. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу

**ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ СТАТТІ 615 КПК УКРАЇНИ ЗАСАДІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ
НЕДОТОРКАНІСТЬ**

Право на свободу та особисту недоторканність є основоположним правом людини, яке відноситься до першого покоління прав людини. Захист такого права знаходить своє відображення не тільки в актах національного законодавства, а й в міжнародних, зокрема в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (надалі – Конвенція)

Відповідно до п. 1 статті 5 Конвенції кожен має право на свободу та особисту недоторканність та нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом. До таких випадків відноситься законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом. Кожен, кого законно заарештовано або затримано з метою допровадження до компетентного судового органу має негайно постати перед судьєю чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Разом з тим кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним [1].

Право на свободу та особисту недоторканність гарантується Конституцією України в статті 29. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом. Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання [2].

Засади забезпечення права на свободу та особисту недоторканність закріплені в статті 12 КПК України «...під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через